

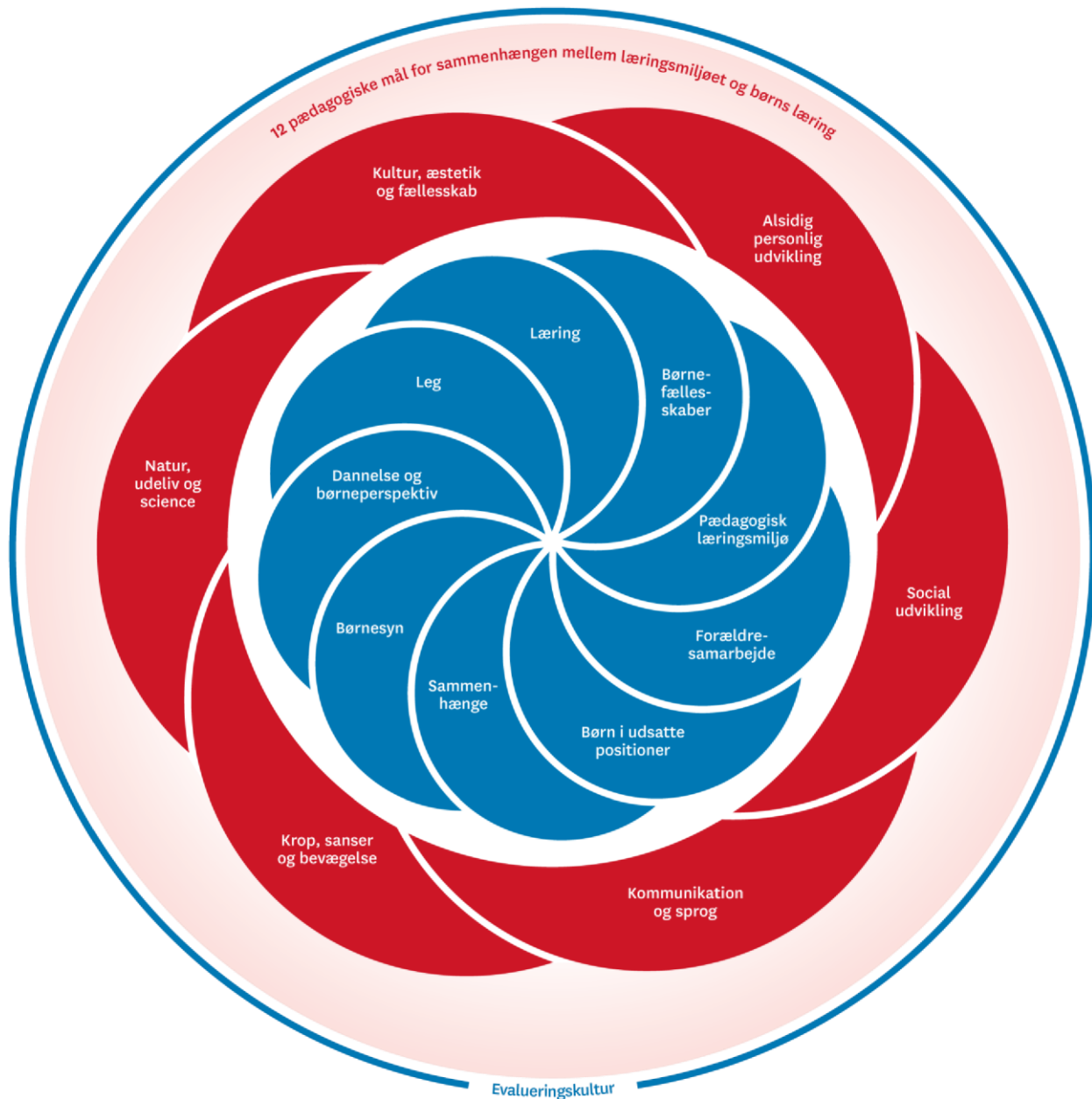
Pædagogisk læreplan for Solstrålen med afd. Sct. Bendts § 32 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende

bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i

skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Solstrålen er en 0-6 års daginstitution som er en fusion mellem Toften (en almen børnehave, hvor der var plads til 46 børn) og Sct. Bendts børnehave, en § 32 institution med plads til 20 børn. Indflytningen i Solstrålen var den 23. Oktober 2017.

Solstrålen er beliggende på en stor grund, som tidligere var fodboldbane og hvor Toften børnehaven var placeret, grænsende op til en stor offentlig legeplads, som blev færdigbygget i forbindelse med et stort projekt omkring klimatilpasning i Benløse Bypark. (færre oversvømmelser, en bedre park og en rigere natur)

Vi har fysiske rammer der er handicapvenlige – vi arbejder med at få gjort den nye legeplads tilgængelig på stierne for børn med en betydelig eller varig nedsat fysisk funktionsevne, der bruger hjælpemidler. De har svært ved at færdes på grusstierne.

Visionen i Solstrålen:

Solstrålens visioner tager afsæt i lovgivning, politikker og mål for området herunder udviklingsmodellen.

Det er Solstrålens vision:

- at institutionens praksis, kultur og værdigrundlag vil bidrage til en optimal alsidig udvikling, udvikling og læring for det enkelte barn i en inkluderende hverdag.
- at børn, forældre og samarbejdspartnere oplever den bevidsthed, hvormed personalet arbejder med relations kompetence i det gode samspil.
- at personalet er i besiddelse af en optimal fælles faglig bevidsthed om tidlig indsats og det tværfaglige samarbejde.
- at personalet udvikler deres professionelle kompetencer, så de fremstår som kompetente samarbejdspartnere.

Aktuelt arbejdes der med at udnytte husets muligheder med et tværfagligt fokus.

Institutionens målsætning vil altid være omkring kerneopgaven – børnene - deres trivsel, udvikling, læring og dannelse og at vi får skabt nogle rammer, som tilpasser sig de børn, som går i Solstrålen. Alt dette med afsæt i udviklingsmodellen i Ringsted kommune.

Almendelen:

I almindelen er der plads til 10 børn 0-2 år og 35 børn 2-6 år. Børnene er inddelt i en 0-2 års gruppe, en 2-4 års gruppe og en 4-6 års gruppe. Stuerne med 0-2 års børn og 2-4 års børn ligger op ad

hinanden, og der er tæt samarbejde mellem de to grupper. Der arbejdes målrettet med overgangene mellem de forskellige grupper, og at de er så velplanlagte som muligt, så børnene er forberedte til at skulle flytte gruppe.

I Benløse området, hvor Solstrålen bor, er der tæt samarbejde med de to andre 0-6 års institutioner. Heraf er det fælles indsatsområde, at de 4- og 5 årige mødes i hinandens institutioner, og "førskolegruppen" deltager i "Leg og bevægelse, som gør, at de børn som skal starte i skole, har set hinanden før.

Afd. Sct. Bendts § 32:

§ 32 i Lov om Social Service målrettes børn, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling m.v. der ikke kan dækkes gennem et ophold i et af de almindelige dagtilbud.

Afd. Sct. Bendts har 3 gruppeopdelinger, med fast tilknyttet personale, hvoraf den ene ligger helt tæt på de almene grupper. De øvrige to grupperum er mere skærmede til de børn, som har brug for dette. Der er mange faktorer der spiller ind, når et barn placeres i en gruppe, så vi sikrer så god en trivsel, udvikling, læring og dannelse som muligt. Mindst en gang om året tages børnenes gruppeplacering op til vurdering.

I afd. Sct. Bendts arbejder vi ud fra en dialektisk handicapforståelse, hvor vi tager udgangspunkt i det enkelte barn ud fra en humanistisk-eksistentiel tilgang. Vi er altid opmærksomme på miljø og kontekst samt det samspil vi indgår i med hinanden. Vi arbejder ud fra zonen for nærmeste udvikling og justerer os hele tiden ift. barnet. Vi er også opmærksomme på den biologiske/medicinske dimension. Vi ser aldrig vanskeligheder som noget iboende barnet. Et barns handicap eller udfordringer er ikke statisk og kan ikke placeres entydigt biologisk eller samfundsskabt, men bliver konstrueret og konstant rekonstrueret i en vekselvirkning ml. mange elementer.

Vores specialpædagogiske tilgang er med en vægtning på det specialpædagogiske. Vi ved, at børnene i afd. Sct. Bendts er i udfordringer på forskellig vis, men det er ikke udfordringerne vi tillægger betydning. Dét at børnene har forskellige udfordringer gør, at vi er ekstra bevidste om, hvordan vi møder dem og justerer os. Man kan sige, at vi i vores specialpædagogiske praksis har et endnu skarpere blik på os selv som reflekterende metodikere. Vores fokus er på udvikling, læring og innovation. Vi har viden om udviklingsforstyrrelser og har en række specialpædagogiske metoder, som vi kan tage i anvendelse f.eks. i vores kommunikation - Tegn til tale, piktogrammer m.fl. Metoderne er hele tiden til overvejelse. Refleksionen er på den måde vores mest væsentlige redskab. Vi må hele tiden reflektere over, hvordan rammerne justeres, hvad gavner barnet og hvordan kan vi bedst muligt støtte det. Specielle kompetencer i forhold til specialpædagogik.

Historik:

I 1971 finansierede LEV byggeriet af Sct. Bendts børnehave og året efter lejede LEV børnehaven ud til statens Åndssvageforsorg. Den 15. maj 1972 kunne børnehaven indvies.

Her deltog blandt andre forsorgschefen for Åndssvageforsorgen, Niels Bang Mikkelsen, undervisningsleder Herman Hunger fra Åndssvageforsorgens Center i Andersvænge, Ringsted borgmester P. Thisted Knudsen og Albert Nielsen, formand for LEV.

Børnehaven var dengang beregnet til 24 børn i alderen 3 – 10 år.

Indtil 1975 var det Ådalskolens leder, der var leder for både specialskolen og børnehaven.

Det betød, at der var mange skolebørn i børnehaven, fordi der var pladsproblemer på Ådalskolen. Fra 1975 blev der ansat en leder i Sct. Bendts børnehave og sammen med nye medarbejdere blev institutionen omstruktureret både fagligt og fysisk til en specialbørnehave for børn fra 0 – 7 år (14 pladser).

I 1980 blev Åndssvageforsorgen udlagt til amterne. I den proces fik personalet og forældrene stor indflydelse på, hvordan Sct. Bendts børnehave skulle se ud i fremtiden.

Børnehaven blev opnormeret til 16 børn og man kom op på at være 6 pædagoger foruden lederen. I 1987 lykkedes det for børnehaven at få ansat en fysioterapeut, og i 1995 blev en talepædagog ansat og børnehaven blev normeret til 18 børn. Det medførte et ønske om en tilbygning, hvilket blev

imødeset i 1998 af Vestsjællands Amts politikere. Siden har børnehavens normering været fleksibel, da politikerne i Vestsjællands Amt ønskede at behovet for pladser skulle imødekommes.

Ved kommunalreformens udlægning i 2007 blev Sct. Bendts børnehave overdraget til Ringsted Kommune, hvor børnehaven blev normeret til 20 børn.

Børnehaven har i Ringsted kommune, indtil april 2012, været forankret under SPT (specialiserede tilbud). Er nu forankret under børnecentret og er sammenlagt med en almen institution i 2017.

Historik Toften:

Børnehuset Toften blev opført i 1989. Den blev opført som en midlertidig løsning, pga. manglende plads i de eksisterende institutioner i området. Toften var i starten blandet børnehave og fritidshjem med plads til 40 børn. Efter et par år blev Toften udelukkende et tilbud til børn i alderen 3-6 år. Det blev senere 2.10-6 år. Undervejs i Toftens historie blev børnetallet ændret til først 44 børn og senere til 46 børn.

Foråret 1998 var der igen flere børn til institutionerne i kommunen, end vi umiddelbart kunne rumme, og vi begyndte at etablere "udflyttergrupper" for de børn, der skulle i skole til august. Fra april til sommerferien kunne Toften rumme 50 børn. Vi gik til Benløsegården (Roskildevej), hvor vi lavede "førske" projekter. Denne pædagogiske indsats ophørte, da kommunen indførte tidlig SFO start 1. maj.

Værdigrundlag:

Helhedsorienteret - fællesskab og samarbejde:

Helheden i opgaveløsningen skal i sammenhæng med de øvrige værdier fremme, at der skabes mest mulig værdi for barnet.

Helhedsorienteret betyder, at vi koordinerer vores indsats til det enkelte barn og den samlede børnegruppe, – og at der samarbejdes på tværs af stuer og faggrupper.

Helhed med udgangspunkt i barnet og fællesskabet og en justering af de pædagogiske og fysiske rammer.

At arbejde relationelt og inkluderende ved at inddrage børn, forældre og betydningsfulde omsorgspersoner samt personale i opgaveløsningen.

Faglighed/tværfaglighed:

Vi arbejder tværprofessionelt, er uddannede og har anerkendte professioner – er professionelle og kompetente. Vi arbejder ud fra samme forankring i synet på barnet – at barnet er unikt, og at den tværfaglige indsats nytter.

Vi arbejder tværfagligt, samarbejder og hver faggruppe behersker et specifikt afgrænset vidensfelt / fagområde.

Vi arbejder tværsektionelt ved at samarbejde med forskellige myndigheder.

Den særlige indsats og støtte tilrettelægges gennem en tværfaglig, helhedsorienteret og koordineret indsats i forhold til barnet og dets omgivelser.

Hos os er læring livslang og kernen i vores professionelle virke. Vi forpligter os til egen refleksion og fælles at reflektere over vores arbejdsindsats og at deltage i kompetencegivende faglige udviklingsforløb - herunder kursus og uddannelse internt / eksternt.

Vi er forankret i vores faglighed.

Vi efterspørger andres faglighed både internt, men også mere bredt. Vi anerkender betydningen af forskellighed, og ud fra denne arbejder vi tværfagligt.

Målet er at barnet udvikles, trives, lærer og dannes.

Åbenhed, ærlighed og dialog

Åbenhed:

For os betyder åbenhed: At der kan udveksles argumenter på en ærlig, faglig, ligeværdig og anerkendende måde, og at enhver har ret til, at tilkendegive sin opfattelse. Vi mener, at åbenhed skaber ansvar og tillid, og medvirker til, et ligeværdigt samspil mellem alle parter – med alle parter forstås; forældre, børn, eksterne samarbejdspartnere, betydningsfulde omsorgspersoner og personale.

Dialog:

For os betyder dialog: At vi taler sammen for at finde en fælles virksomhed, forståelse og handling, og at vi lytter aktivt til andres mening og viden. Vi mener, at større forståelse, viden og trivsel opnås gennem dialog, og giver lyst til at tage ansvar. Grundlaget for samarbejdet skal bygge på åbenhed og dialog. Det er en forudsætning, at der er en gensidig respekt, tillid og troværdighed, således at der kan skabes tryghed og udvikling for alle parter. I det daglige arbejde bygger samarbejdet på rummelighed og engagement.

For at kunne tilgodese børnenes behov er det vigtigt, at der er en gensidig dialog mellem alle parter. Det gør det muligt, at få barnets verdener til at hænge sammen. Formålet med dialog er at få skabt en gensidig tillid og åbenhed, så man igennem dette samarbejde kan udvikle et trygt miljø og kan sikre, at der støttes op om individuelle behov til gavn for det enkelte barn.

Anerkendelse, trivsel og livsglæde

Anerkendelse er fundamentet for trivsel og tryghed.

I mødet med/ i relation til en anden (børn, forældre og kollegaer) må der være anerkendelse, tolerance, respekt og forståelse til stede. Derfor er anerkendelse – et anerkendende menneskesyn - det vigtigste pædagogiske redskab i vores arbejde i Solstrålen.

Trivsel skaber gode og nødvendige udviklings muligheder.

For at opnå optimal trivsel, udvikling og livsglæde mener vi, den anerkendende tilgang er den bedste måde at være i relationer med hinanden.

Vores definition på anerkendelse:

- At blive set – som man er – af et andet menneske.
- At blive taget alvorligt som menneske.
- At blive mødt som værende ligeværdig.
- At opleve at være OK, blot som man er.

Vores definition på trivsel og livsglæde:

- At give mening for den enkelte.
- At have en positiv tilgang i relationen til et andet menneske.
- At blive mødt med positivitet af andre mennesker.

For at være anerkende kræver det bevidstgørelse af sine egne relations kompetencer, samt den relation man har til den enkelte i en ligeværdig tilgang.

For enhvers perspektiv er det det der sker i almindelig dagligdags samspil, som lægger grundlaget for en følelse af eget værd parallelt med, det de lærer om andres værd. Man får sit perspektiv reflekteret i den andens bevidsthed og tilbage som genkendt af den anden. I det man anerkendes, ser man så at sige sig selv - sit eget perspektiv ud fra den andens bevidsthed.

Det samvær, der indgår i anerkendelsen er med til at skabe en tryk atmosfære. Denne atmosfære giver især det enkelte menneske rum for at udtrykke sit perspektiv. Forudsætningen for anerkendelse ligger i den ligeværdige relation til et andet menneske, men den kontekst relationen foregår i (normering, fysiske rammer m.m.) er også med til at danne grundlaget for at arbejde

anerkendende.
tiden skal arbejde med.

At være anerkendende er ikke en tilstand, men en proces vi hele

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.

Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Som personale er vi relations kompetente – og er ansvarlige for kvaliteten i relationen

Vi er:

- Nærværende og tilstedeværelseskompetente
- Systemisk i det pædagogiske virke – er nysgerrige på den andens virkelighed
- Tydelig i vores kommunikation
- Anerkendende i vores tilgang til både børn og forældre – inddrager barnets og forældrenes perspektiv
- Reflekterende i sit arbejde for hele tiden at optimere pædagogikken – både individuelt, i teamet og i hele personalegruppen
- Rummelig og støttende
- Struktureret
- Bevidst om egne kompetencer og styrker
- Autentisk
- Bevidst om at møde udfordringer med glædens optik
- Professionel og personlig – ikke privat i vores tilgang til arbejdet
- Faglig nysgerrige og indstillet på at opsøge ny viden
- I stand til at observerer, beskrive og evaluere både mundligt og skrifteligt

Barnesyn, dannelse, børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber.

- ICDP (som pædagogisk metode for det relationelle samspil– vi møder det enkelte barn ud fra de 8 samspils temaer:

I det daglige arbejdes der generelt meget systemisk med alle barnets forudsætninger på alle udviklings områder – socialt/relationelt, leg, selvstændighed, intellektuelt, motorisk, sprogligt, dette understøttet af de 8 samspilstemaer fra ICDP:

Den følelsesmæssige dialog:

1. *Vis glæde for barnet*
2. *Se barnets initiativ og juster dig*
3. *Inviter til samtale*
4. *Giv anerkendelse - for det barnet magter at gøre*

Den meningsskabende dialog:

5. *Fang barnets opmærksomhed og juster dig*
6. *Fasthold barnets opmærksomhed – vis følelser og entusiasme*
7. *Forbind barnets oplevelse – uddyb og forklar*

Den guidende og vejledende dialog

8. Fortæl barnet hvad det må og skal – trin for trin

- Følge barnets initiativ – give mulighed for valg.
- Skabe rammer, hvor barnet har mulighed for medbestemmelse.
- Det er den voksne, der er ansvarlig for relationen/det relationelle samspil.
- Anerkendelse - At blive anerkendt og mødt som den man er - Retten til at være "sig" og være "mig" sammen med andre.
- Fællesskab – alle har en plads.
- Vi ser det enkelte barn i fællesskabet.
- Justering – personalet er opmærksomme på at justere sig og tilrette rammerne.
- Retten til egne følelser.
- Retten til at vælge – behøver ikke altid at følge fællesskabet.
- Opmærksomme på at nogle børn helt naturligt spejler hinanden både i den gode relation og i den mindre gode relation.
- Ret til egen holdning.
- Barnet egen frihed til at vælge.
- Børns privatliv og de lege børnene leger gøres til en naturlig del af det at være barn og at være nysgerrig.

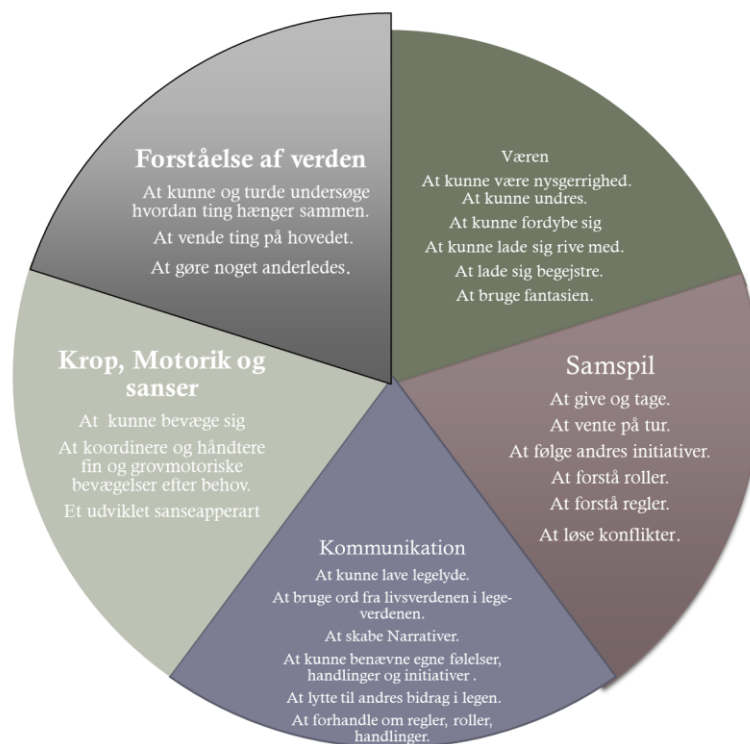
Specifikt for afd. Sct. Bendts:

- Arbejder kontinuerligt med en justeret og afstemt pædagogisk tilgang.
- Skaber rammerne for det enkelte barn.
- Tilgodeser individuelle behov.
- Det individuelle er i fokus ud fra det enkelte barns handleplan.
- Læringsmiljøer er i flow og bliver justeret i forhold de enkelte børn.
- Leg og læring skal understøttes og der skal sættes ord på børnenes initiativer.
- Hvert barn er helt unikt uanset forudsætninger.
- Alle børn inkluderes i børnegruppen/fællesskaberne ud fra deres forudsætninger. At barnet indgår i meningsskabende og gensidige fællesskaber i det omfang de magter det.
- Skærme/skubbe ud fra det enkelte barns formåen.

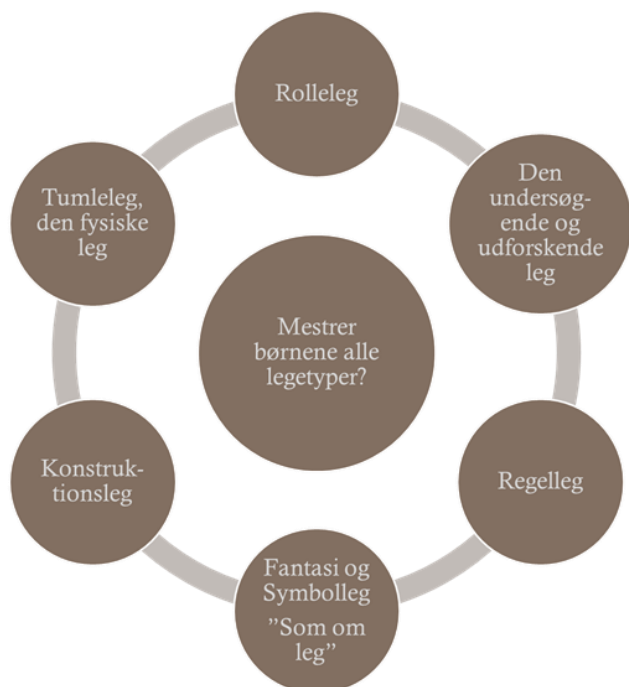
Dannelse og børneperspektiv:

- Dannelse fx igennem morgensamling, grupper, gåture med mere.
- Personalet er rollemodeller – Der sættes ord på det som ses og /eller spejler barnet.
- Vente på tur.
- Bede om hjælp

- Plads til forskelligheder
- Anerkendelse/respekt for hinanden
- Overlevering til forældre med respekt for barnet.
- Børnene hjælper hinanden med at oversætte det de vil/siger.
- Forandrings/omstillingsparat
- Specifikt for afd. Sct. Bendts:
- Dannelse i forhold til sociale kompetencer og udviklingsniveau– der guides og vejledes
- Vente på tur – guide og vejlede i fællesskabet
- Børneperspektiv: have lege-valgmuligheder ud fra fx vælgetavle eller billeder på legetøjskasserne.
- Støtte op omkring behovsudsættelse.

LEG

Fysisk Miljø	Pædagogik	Organisatorisk Ramme
--------------	-----------	----------------------

<p>Hvilke Legestemninger oplever I? Alle de 4 stemninger i boksene herunder opleves på forskellige udviklingstrin/niveau og i forskellige sammenhænge. I forskellige fysiske rum? Alle lege kan foregå i alle rum, men rummets indretning betyder meget for legens karakter. Fx om det er på stuerne, på legepladsen eller i fællesarealerne.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voksenidentitet (puderum, legehuse osv.) <p>Hvilke legemedier er ofte i spil?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Div. klodser - Puslespil - Bøger, - Biler - Sanslegetøj - iPads - Motorcykler/scootere - Plus plusser/magneter - Postmand Per - Bolde - Hånddukke - Køkkenting <p>Hvilke gentagende legepraktikker oplever I? Legemedier = det fælles 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konstruktionslege - Far/mor og børn lege - Hulelege - Rollelege - Parallelleg - Tumbleg og - Som-om-leg - Køre bil - Figurer/dukkevogne 	<p>Hvilke pædagogiske greb tager I - og kan I tage i forhold til at kvalificere legen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I tale sætning - sætte ord på intention - følelser - handlinger - Piktogrammer - Arousal - Optage film for at skabe fokus - Et skridt bag barnet, - være afventende - Se - observerer - Støtte - guide - vejlede for at udvikle legen - Rammesætning og struktur <p>Noget specifikt i forhold til Legemedier?</p> <ul style="list-style-type: none"> - At dele - Vente på tur - Motorisk - Sprog - Tage hensyn - Sociale spilleregler - Hierarkisk - Identitetsskabende - Vi vælger ud fra, hvad vi ved barnet har behov for. - Fx kan nogle børn kun overskue 10 klodser af gangen <p>Noget specifikt i forhold til Legepraktikker?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lege sine oplevelser ud - For at skabe forståelse/orden på kaos - Regler/normer - Udviklingsalderen afgør den pædagogiske indsats og pædagogen som legekammerater <p>Noget specifikt i forhold til Legestemninger?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Den voksne skal være med til at løfte/dæmpe arousal - Erfaringer - Push and support 	<p>Hvilke Legestemninger oplever I på forskellig tid på dagen? Måske en øget arousal og øget tempo sidst på dagen (flere frustrationer?) ses også ved mange mennesker på stuen.</p> <p>Med forskellige sammensætninger af børn? -Nogle invitere til stilleleg og andre vilde lege.</p> <p>Hvilke organisatoriske forhold kan fremme/hæmme en kvalificering af legeskulturen: -Ressourcer -Struktur</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px 0; text-align: center;"> <p>Legestemninger</p> </div> <div style="background-color: #4a86e8; color: white; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> <p>Hengiven: Fornemmelsen af at være i flow. Hengiven, koncentreret. Ofte indadvendt og diskret</p> </div> <div style="background-color: #4a86e8; color: white; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> <p>Højspændt: Fornemmelsen er et sus i maven. Ofte Fysiske legesituationer. Begejstring. Ofte udadvendt og højlydt</p> </div> <div style="background-color: #4a86e8; color: white; padding: 5px; margin-bottom: 5px;"> <p>Opspændt: Lysten til at vise frem. Forventning og uforudsigelighed. Stemningen er udadvendt</p> </div> <div style="background-color: #4a86e8; color: white; padding: 5px;"> <p>Euforisk: Det skøre og pjattede. Alene og sammen</p> </div>
---	--	--

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte

vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

- **Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?**

For at børnene skal opnå en følelse af selvstændighed og mestring, der vil styrke deres selvtillid og selvværd, gøres der i dagligt arbejde en række tiltag, der øger børnenes robusthed og giver dem ejerskab og en medbestemmelse i hverdagen **Almen del:**

- Børnene henter selv deres stole på stuen og sætter dem retur efter brug
- Børnene vælger selv og øser selv morgenmaden op i skåle
- Børnene dækker selv bord til frokost, de større børn laver rullefogne klar med service
- Børnene er med til at hente rulleborde og kører dem ind på stuerne
- Børnene rydder op efter sig til frokost, afhængig af alder øges ansvaret
- Pusle- og toiletsituationer er ramme for det relationelle samt at være deltagende motorisk, øve sig i at vente på tur, hygiejne, være opmærksom på hinanden osv., dette gøres ved at vi organiserer dagens gøremål.
- Efter toiletbesøg, danner strukturen grundlag for ro på stuerne. Børnene ved hvad de skal, da strukturen genkendelig
- I garderoben orienterer børnene sig på piktogrammer og tager selv deres overtøj frem og på i det omfang de kan, alle børn ydes hjælp til selvhjælp
- Vi italesætter at børnene kan spørge deres kammerater om hjælp, både ved frokostbordet, i garderoben andre relevante situationer
- På legepladsen har vi synliggjort legeområder og rammerne for legene er tydelige og de samme hver Børnene hjælper hinanden når de skal have legeredskaber frem og tilbage. Vi er synlige og tydelige karavaneførere
- Som voksen på legepladsen, gøres der meget ud af, at igangsætte lege med fokus på børnenes relationer og sociale kompetencer
- Den voksne tager initiativ til og er en aktiv del af legen i det omfang børnenes udviklingsniveau eller position i gruppen kræver det
- Vi følger børnenes initiativ og justerer os. Dette gør at børn kan inkluderes på hver deres niveau i aktiviteter. En justering er nødvendig hver dag, indimellem på grund af vejret, indimellem pga. dagsformen osv.

- Nærværende og kontaktskabende voksne med fokus på relationerne, faciliterer de gode lege der danner grobund for venskaber og fællesskaber på tværs af alder og udviklingsniveau
- I samarbejde med personalet fra afd. Sct. Bendts, laver vi i perioder grupper hvor vi har mulighed for at sparre og børnene lærer af hinanden
- For at børnene får øje på hinanden, er vi voksne, i perioder, særligt opmærksomme på, at danne legegrupper på tværs af eksisterende venskaber. Dette betyder, at vi også – bevidst får øje på de børn der ellers ikke er en del af de eksisterende legefællesskaber
- Vi er opmærksomme på, hvad forskelle det gør at lave voksenstyrede kontra frie lege
- Når vi deler børnene op i mindre grupper er det ud fra bevidstheden om hvilken læring dette kan skabe, det enkelte barns position i fællesskabet, relationelle overvejelser – også barn/voksen, nærhed og intimitet i samspillet. Alle børn har i perioder behov for mindre grupper og at lære i små fællesskaber. Det kan målrette den pædagogiske indsats, at dele børnene op og gøre arbejdet mere intenst
- Vi arbejder med antimobning og har i den forbindelse flere der er uddannede gennem Mary Fonden omkring Fri for mobberi.

<https://www.maryfonden.dk/da/fri-for-mobberi>

Praksiseksempel:

Vi hilser på hinanden ved samlingens start. Vi er optaget af, hvem der mangler i fællesskabet. Dette tydeliggøres ved at sætte billederne af de manglende børn på tavlen. Vi bruger begrebet ”varme venlige hænder”, og som voksne viser vi i praksis, hvad det betyder. Vi benytter bamse massage, og læser bøger om emnet

Afdeling Sct. Bendts:

- I afd. Sct. Bendts er der plads til 20 børn fordelt på tre stuer og de færdes således i små grupper med ca. 7 børn på hver.
- De fysiske rammer indrettes efter børnegruppens behov fx med henblik på spisning, pauseafvikling De justeres jævnlige, med grund i børnenes behov.
- Fx hvis et barn har behov for skærmning i forbindelse med måltider, kan der etableres spisemiljøer med færre børn. Dette kan være spisning i et andet rum eller ved brug af skillevægge så rummet deles i to.
- Børns behov for pauser tilgodeses ved at skabe små pauserum fx i et lille telt, kuglestol, specialbarnevogne, bag ved skillevægge med mere.
- Små miljøer, der understøtter det enkelte barns behov for at tilgodese barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Med henblik på legemiljøet justerer vi os i forhold til børnenes interesser og funktionsniveau både ved at skabe mulighed for individuel fordybelse, voksenstyret leg og i små grupper. Skabe rum i rummet Inddragelse af garderobe og gangareal. Disse for at skabe muligheder for fordybet/meningsfulde relationer.
- Didaktisk tænkende, hvor der er mere fokus på proces frem for målet

- Indlægge pauser - at børnenes ressourcer skal strække hele dagen. Det vurderes individuelt, hvad barnet har brug for til at holde pause, her tilbydes bl.a. forskelligt sansemateriale, bøger, skærmning, små figurer mm.
- Aflæse dagsformen og tilpasse aktiviteterne så børnene magter at deltage.
- Regulere arousal - at hjælpe børnene til at regulere sig selv.
- Hele tiden være et skridt bagved, ved siden af og foran barnet for på bedste måde at skærme og skubbe tilpas.
- Mulighed for at arbejde individuelt med det enkelte barn ud fra dets handleplan.
- Supervision, refleksion og evaluere, at håndtere, evaluere og forandre.

Eksempler:

- ICDP: Møde et barn som udviser angst ved at komme på puslebord med smil, se barnets initiativer, små justeringer, hele tiden i talesætte hvad der sker, og hele tiden vurderer, hvornår vi skal på og/eller trække os.
- Små målrettede indsatser, som fx at skabe tryghed for et barn, som viser angst ved at skulle have ning hos fysioterapeut, sådan at barnet igen magter at deltage.
- Mestring styrker selvværd

De sociale rammer:

- Være helhedsorienteret og se det hele barn i et tæt samarbejde med forældrene
- Støtte børnene i sociale sammenhænge og skærme og skubbe
- Støtte op under og guide børnene i egne initiativer til socialt samspil.

Eksempel:

- Fx understøtte børnenes udvikling fysisk, psykisk såvel som socialt i grupperne, som foregår hos vores fysioterapeut. Her bliver børnene præsenteret for nye aktiviteter og børn, samt velkendte. Her er der fokus på bl.a. at vente på tur og styrke det sociale samspil mellem børnene.
- Relationer på tværs af de tre stuer i grupperne, på legepladsen og om eftermiddagen, sådan ar børnene bliver velkendte for hinanden og kan skabe relationer på tværs af stuerne.

-
- Samarbejde med forældre om børns læring
  - "Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

□

-
- **Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?**

Forældresamarbejde:

Samarbejdet mellem den enkelte familie udvikles og skabes i tæt dialog mellem familien og det enkelte dagtilbud.

I Ringsted Kommune skabes det bedste grundlag for et fælles samarbejde og ansvar for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse, gennem:

Almen delen:

- Forældre er eksperter på deres barn – åbenhed, tillid og ærlighed skal være gensidig i dialogen
- Vi sikrer, at der hele tiden er gensidig dialog og søger at sikre, at forældrene er aktive medspillere i børnenes dagligdag
- Vi søger at inddrage forældrene i arbejdet omkring deres børn og har tydelige forventninger om, at de deltager aktivt i arbejdet med deres barns udvikling
- Vi søger, at sætte os i forældrenes sted og se deres perspektiv. Det er ikke givet, at vi ser tingene ens og vi er opmærksomme på, at sikre en gensidig forståelse og påtager os ansvaret for kommunikationen herfra
- Det er essentielt i et godt udviklingsarbejde med børnene, at vores samarbejde med forældrene fungerer. Når forældrene er trygge, er det med til at sikre trivsel for børnene
- Vi inddrager forældrene i børnenes hverdag gennem daglig dialog samt trivselssamtaler i dialogiske processer. Vi deler viden om børnene fra hjem og til hjem. Vi er lydhøre for, hvad der virker hjemme og er bevidste om, at ikke samme indsatser nødvendigvis fungerer begge steder
- I samarbejde med forældrene øver vi læring i de områder børnene har behov. De børn der har behov for sproglig øvelse, får eksempelvis materiale med hjem, de der skal øve sig motorisk guides i øvelser i dette
- Vi sikrer at forældrene ved, at jo bedre vores samarbejde er, des bedre vil deres barn trives og hvis forældrene har fokus på gruppens trivsel øger de samtidig deres eget barns trivsel. Vi holder et positivt udviklingsfokus
- Informationer for forældre sikrer vi er tilgængelige via intra og dagens aktiviteter skrives på tavlen ved stuen
- Vi afholder to årlige forældremøder

- Vi afholder trivselssamtaler
- Vi har mulighed for, at bruge lang tid på indkøring i vuggestuen. Dette betyder, at både forældre og barn får en tryk og rolig indkøring og start i institutionen
- For at understrege vigtigheden af forældrenes indsats, benytter vi os af det allerede formulerede materiale fra Mary Fonden – Fri For Mobberi (se hjemmesiden [LINK](https://www.maryfonden.dk/da/fri-for-mobberi))
- Som forælder i Solstrålen er man altid velkommen til at komme og deltage i hverdagen og se hvad vi laver med børnene
- Vi gør meget ud af at gøre hverdagen konkret og tydelig for forældrene ved hjælp af nærværende praksiseksempler. Vi søger, at være åbne om vores arbejde og gør det tydeligt, at forældrenes bekymringer er legitime
- Forældrebestyrelsen er medspillere og inddrages i processer, herunder blandt andet ved udarbejdelse af principper, i samarbejde med personalet. Principper er gældende for blandt andet kost, udeliv og overgange fra vuggestue til børnehave

Afdeling Sct. Bendts:

- Det tætte forældresamarbejde
- Vi tilstræber at opbygge en relation, hvor vi møder forældrene anerkendende, hvor forældrene har mulighed for at få sparring, støtte og vejledning omkring det, der har betydning for dem i forhold til deres barn. Der benyttes samspilstemaer fra ICDP, som er den anerkendende/systemiske tilgang, der bruges som grundlag til at skabe en god relation til forældrene, og for at møde forældrene, i den kontekst (sammenhæng) de er i. Sådan at vi sammen med forældrene anskuer tingene fra flere vinkler i et "refleksionsrum". Vi anser, at åbenhed, tryk og tillid er det vigtigste grundlag for et godt forældresamarbejde.
- Vi anerkender, at forældrene er eksperter på deres egne børn.
- Der er skabt en bevidstgørelse i personalegruppen af vores egne relations kompetencer, samt den relation vi har til den enkelte i en ligeværdig tilgang.

Eksempler:

- Opstartsmøder med evt. tidligere institution/dagpleje lægges gerne inden barnets start. Der er mulighed for at barn og forældre kan komme på besøg i institutionen inden barnets opstart.
- Opstart foregår individuelt og i det tempo barnet og forældrene har brug for. Der gives tid til at barnet har mulighed for at se stedet an, samt barn og forældre kan skabe en relation til primærpædagogen. Kort efter opstart afholdes første samarbejdsrunde, hvor forældre, primærpædagog og fysioterapeuten drøfter barnets tidlige udvikling. Her udarbejdes anamneseskema, en foreløbig handleplan og der forventningsafstemmes.
- Barnet og forældrene er tilknyttet en primærpædagog. I samarbejde med fysioterapeuten varetager primærpædagogen den tætte dialog, deltager i møder og udarbejder diverse rapporter med mere.

- Afdelingens fysioterapeut deltager i møder efter behov og står til rådighed for råd og vejledning sundhedsfagligt – også tværfagligt internt i huset og eksternt fx samarbejde omkring hjælpemidler.
- Primærpædagogen og fysioterapeuten samarbejder med forældrene om første samarbejdsrunde, handleplaner, statusmøder, skoleindstillingsmøder og skoleoverflytningsmøder.
- Primærpædagog og fysioterapeut udarbejder DPU, Sensorisk profil og andre relevante test og udviklingsbeskrivelser i forbindelse med ICF-CY rapportskrivning en gang årligt (evt. bilag vedlagt). Dette med henblik på at dokumentere og beskrive barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. Til rapporten udarbejder forældrene et skema der beskriver barnets omgivelsesfaktorer.
- Der udarbejdes individuelle handleplaner sammen med forældre efter behov – mindst to gange årligt. Disse omhandler arbejdsmaal som der sættes fokus på den følgende periode.
- Der er mulighed for netværksmøder eller arbejdsmaal efter behov.
- Vi deltager i tværfaglige møder i kommunalt regi og på diverse sygehuse.
- Der afholdes to årlige forældremøder.
- Daglig kontakt enten ved aflevering og afhentning eller via intra. Der lægges billeder og videoer på Børnetube, så forældrene kan se, hvad barnet har lavet i børnehaven.
- Vi tilbyder at deltage ved fx undersøgelser på Filadelfia eller andre sygehuse.
- Der er mulighed for tolk på møder med forældre med andet modersmaal end dansk.
- Forældrebestyrelsesarbejde – fx arrangerer de forældrekafe ca. fire gange årligt.

Drøftelser fra forældrebestyrelsen:

1. Forældresamarbejde:

1. Opstart: Hvordan vil en god start være som forældre og hvordan inviteres I bedst ind?
  - Godt med en opstartssamtale.
  - Tre måneders samtale er god – lægge en dato ved start for hvornår 3 måneders samtale ligger.
  - Tidlig opstart - godt med et fastlagt tidspunkt.
  - Når man har opstart i vuggestuen er det godt at der er 5 min til lige at drøfte hvordan dagen er gået. Godt dagens gang har stået på tavlen.
2. At forældrene bakker op omkring deres barns daginstitution.
  - At forældre vælger at deltage i de fastlagte arrangementer, som er lagt i årsplanen
  - Der er brug for at forældre tilbyder deres hjælp
  - At give sig tid til at lære de andre børn at kende
  - At sige godmorgen/goddag til de børn/voksne man møder
  - Forældrebestyrelsen vil gerne promovere de arrangementer der er i Solstrålen med en lille "pep talk" – vil finde en egnet sted. (melde tilbage senere om en placering der vil være optimal)
Måske det skal lægges på intra.
  - Et fif - Private beskeder er godt at bruge i Intra – det motiverer til at åbne.
3. Individuelle forældresamtaler
  - Der tages ikke samtaler omkring barnet i garderoben

- Et overblik over hvilke samtaler der tilbydes som fast 4.
- Fællesarrangementer
- Info tavle – eller skrives på intra med en lille pep talk fra bestyrelsen.
5. Forældredeltagelse i børnefællesskabet - At forældrene hilser på børnene.
    - At der etableres legeaftaler, kontakt hinanden med et lille skriv på barnets plads. At der huskes at alle børn kan have brug for en legeaftale.
    - At personalet hjælper med at få givet besked til forældrene omkring børn, der leger godt sammen i institutionen.
  6. Den daglige vidensdeling:
    - Dagens gang på tavlen og barnets sovetid.
    - Småbeskeder oveleveres dagligt – både det som er gået godt, men også hvis noget har været svært.
  7. Samarbejde mellem hjem og dagtilbud
  8. Tværfagligt samarbejde
    - At forældrene er inddraget i hvem der inviteres til diverse møder.

Børn i udsatte positioner

- ”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”
  - **Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?**
- Alle børn i Ringsted kommunes dagtilbud, der befinder sig i en udsat position, modtager en systematisk og målrettet tværfaglig indsats med henblik på at afhjælpe de udfordringer de er i, der knytter sig til deres trivsel, læring, udvikling, dannelse og sundhed.
  - Der handles i alle dagtilbud tidligt, hurtigt og relevant via:
    - Fokus på hele barnets dag, såvel hjemme som i dagtilbud
    - Fokus på barnets deltagelsesmuligheder i børnefællesskaber
    - Justering af læringsmiljøer
    - Forpligtigende forældresamarbejde
    - Udarbejdelse af pædagogisk plan
    - Udviklingsmodellen med tilhørende mødestruktur
  - Alle dagtilbud arbejder forebyggende, med konkrete indsatser:
    - Tidlig visitering med besøgsdage
    - Samtale ved opstart i dagtilbud, eller senest efter 3 måneder
    - Trivselsvurdering 2 gange årligt

- Sprog vurdering i 3 års alderen og ved særlig eller fokuseret indsats igen ved 5 års alderen
- Brobygningsarbejde omkring overgange i barnets liv fra 0 til 6 år

Almen delen:

Vores tilrettelæggelse af hverdagen muliggør det enkelte barns deltagelse.

Vi skaber struktur, overskuelighed og forudsigelighed. Vi skaber overblikket via piktogrammer, tavler på stuerne, ensartet gennemførelse af aktiviteter, vi skaber en genkendelighed i hverdagen og har mange gentagelser.

Vi justerer os og iværksætter de pædagogiske tiltag der skal til, med hensyn til de enkelte børns behov på dagen. Det kan være aktiviteter der er tilrettelagt med høj eller lav arousal.

En justeret afstemt pædagogik, brug af og sparring via principperne i ICDP.

Det tværfaglige samarbejde har stor betydning for arbejdet omkring børnene og det er væsentligt for os, at vi har kompetente samarbejdspartnere til sparring og arbejde med målsætninger for både os og børnene.

Afdeling Sct. Bendts:

Ifølge det pædagogiske grundlag er børnene i afdeling Sct. Bendts i udsatte positioner. Vi har et relationelt perspektiv, hvor vi tager ansvaret væk fra barnet med en bevidsthed om, at vanskelighederne også skal findes i den kontekst, som barnet indgår i. Der er altså forskel på om vi taler om børn med vanskeligheder eller børn i vanskeligheder. Børn i udsatte positioner skal opleve sig som en betydningsfuld del af fællesskabet. Vi møder barnet med mestringsopgaver og positive forventninger. Vi bruger redskaberne fra ICDP, hvor vi møder det enkelte barn ud fra deres kunnen og formåen. Vi indgår altid med positive forventninger til barnet og ved, at det enkelte barn er unikt, og gør det bedste det kan.

Vi skaber læringsmiljøer ved at indgå i samspil af barn og voksen, målet er at udvide dette, så barnet kan indgå i samspil med et andet barn og i fællesskaber med flere. Dette både på stuen, med andre børn i afdelingen på tværs af stuerne – fx i små motorikgrupper. Det kan også foregå sammen med børn fra almen delen. Af og til opstår læringsmiljøerne ud fra nogle kontekster de voksne sætter børnene i, hvor andre gange de opstår ud fra børnenes initiativer og interesser. Vi skaber læringsmiljøer, hvor vi tager højde for, at børnene af og til har brug for at blive skærmet, sådan at de har ressourcer til en hel dag, samt vi skubber dem tilpas i forhold til deres udvikling.

Praksis eksempel 1:

Voksen igangsætter ”putteleg” i barnevognskasse med et enkelt barn. De andre børn har mulighed for at observere legen mellem barn og voksen. Den voksne ser børnenes initiativer til at indgå i legen, og gør det muligt for dem at deltage. Hen over en uge udvikler legen sig til, at fire børn deltager i legen i forskellige samspil.

Praksis eksempel 2:

Voksen igangsætter sangleg med et enkelt barn. Der er grin og latter, og de andre børn bliver interesseret. En anden voksen inviterer dem med i sanglegen, så i alt fire børn og to voksne deltager i legen. Hvert barn deltager ud fra deres forudsætninger. Legen skaber glæde, grin og kontakt mellem børnene.

Praksis eksempel 3:

Et barn er taktilsky og udfordret i at røre nye og forskellige konsistenser. Den voksne iværksætter et pædagogisk forløb, hvor barnet præsenteres for den samme aktivitet over en længere periode. Barnet udvikler tolerance, fra kun at kunne mærke med en finger til at kunne mærke med hænder, arme, ansigt med mere, og kunne være i stand til at fordybe sig i aktiviteten i op til 30 minutter.

□ Sammenhæng til børnehaveklassen

- ”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

-
- **Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)**

Sammenhæng til børnehaveklassen

I Ringsted Kommune starter de kommende børnehaveklassebørn i tidlig SFO-start d. 1. maj. Vi kalder starten i tidlig SFO for Spirestart og børnene for ”Spire-børn”.

Den gode overgang til SFO og skole, handler om at børnene får kendskab til skolelivet og relationen til de voksne, der bliver en del af barnets skoleliv. Det er afgørende for den gode overgang, at Spirebørnene hjælpes godt over broen fra børnehaven til Spireperioden i SFO. Spireperioden sker gennem brobygning mellem børnehaven og SFO og er et fælles anliggende for de professionelle på begge sider af broen, - og det foregår i et tæt samarbejde med forældrene. Børnehaven modtager et beløb til at skabe en god overgang for alle børn.

Kvaliteten i Spireforløbet er kendetegnet ved pædagogisk velovervejede tiltag, der skaber helhed og kontinuitet for børn og voksne og bidrager til positivt til børnenes trivsel. Overgangen bærer præg af kvalitet for børn, forældre og professionelle og har fokus på at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

I Spireforløbet arbejdes der bl.a. med følgende aktiviteter, som er beskrevet:

- Leg- og bevægelse (LOB) fra årets start
- Trivselsvurderinger og overleveringssamtale evt. med deltagelse af forældre
- Spirebørn besøger SFO og genbesøger børnehaven

I det fælles kommunale grundlag for den tidlige SFO-start står:

- Det er afgørende for den gode overgang, at spirene hjælpes godt over broen fra børnehaven til SFO'en, og at SFO'en bliver en periode i børnene liv, hvor de støttes i, at blive helt parate til deres skolestart i august. Brobygningen mellem børnehave og SFO er et fælles anliggende for de professionelle på begge sider af broen, ligesom der foregår et tæt samarbejde med forældrene. Det fælles kommunale grundlag er udarbejdet for at styrke det faglige samarbejde, forældresamarbejde og for at kunne etablere grobund for en fortsat tryk trivsel og et udviklende læringsmiljø for børnene i den tidlige SFO.
- Hos os betyder det, at vi som en del af brobygningen samarbejder vi på tværs af institutioner, hvor vi mødes med børn i samme aldersgruppe i vores distrikt. Dette betyder at børnene lærer hinanden at kende og får et kendskab til dem de senere skal gå i skole med. Vi starter med 4-årsprojekt 2 år før børnene skal starte i skole og har efterfølgende 5-årsprojekt året før skolestart. Året hvor børnene skal starte i skole starter spireforløbet i maj. Vi deltager i leg og bevægelse (gymnastik) med børn og personale fra andre institutioner med spirebørnene. Det tilstræbes at man er sammen med de institutioner vi i øvrigt samarbejder med i vores distrikt.
- I oktober året før SFO-start indbydes forældrene til en førskolesamtale hvor vores opmærksomhedspunkter tager udgangspunkt i robusthed og forandringsparathed.
- I løbet af første kvartal før SFO-start får vi besøg af 0.klassesbørnene fra distriktsskolen. Formålet med de besøg er at gøre det ukendte kendt, at børnene får kendskab til lærere. Vi har efterfølgende 3 besøg i SFO'en hvor det overordnede formål er, at børnene får en viden om og tryk i det nye sted.
- Børnene i den ældste børnehavegruppe er vant til at have fokus på dagen, øvelse i at læse tavle, opstart på rim og bogstavgenkendelse.

Afd. Sct. Bendts:

- Efteråret inden barnet skal starte i skole, afholdes et skoleindstillingsmøde, hvor skolelederen fra barnets kommunale distriktsskole deltager. Her bliver det besluttet, hvorvidt barnet kan indgå i det pågældende skoletilbud, eller der skal indstilles til andet skoletilbud gennem visitationsudvalget.
- På mødet drøftes det, hvad barnet har brug for i det kommende skoletilbud for at kunne trives udvikle sig og lære og hvilke ønsker forældrene har til et skoletilbud.
- Skolelederen samler alle aktuelle oplysninger omkring barnet, visitationsudvalget vurderer ud fra disse dokumenter, hvilke skoletilbud barnet tilbydes.
- Når skoleplaceringen er kendt, planlægges overleveringsforløbet herefter individuelt. Dette kan fx bestå af besøg på skolen og besøg fra skole med pædagoger eller forældre.
- Overleveringsmøde afholdes med deltagelse af forældre, primærpædagog, terapeut samt repræsentanter fra skolen. Der videregives oplysninger omkring, hvordan barnet trives, udvikler sig og lærer.
- Jo tidligere vi kender skoleplaceringen, des mere kvalificeret kan et overleveringsforløb være, hvor barnet forberedes, deltager i besøg m.m.

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Almen delen:

Vi benytter os af de nærliggende læringsmiljøer med de muligheder det giver os;

- Kirken til jul i forbindelse med læren om traditioner og kultur
- Skoven og byparken, hvor vi øver motorik, sociale samspil, fokus på natur, naturfænomener og science
- Tumblesalen i Benløse Børnegård, hvor vi bruger vores kroppe og træner motorik og relationer
- Skolens legepladser, motorisk udfoldelse, egen formåen, børnene har mulighed for at prøve sig selv af, på en legeplads for de lidt større børn samtidig med, at det får et kendskab til det miljø der venter dem ved SFO-start
- Vi går ture til Rema 1000 og Netto, hvor vi på forhånd har defineret hvad vi skal købe i forbindelse med projekter i institutionen. I den forbindelse har vi fokus på dannelse, sprog og børnene har ansvaret for hver en ting at købe. De får et billede af varen og vi finder det sammen i butikken.
- Når vi kommer hjem fra tur er der en voksen (som ikke har været med på turen) der spørger børnene hvor de har været, hvor børnene viser deres billede og fortæller hvad vi har købt og hvad det skal bruges til. Når børnene får et billede af eksempelvis en agurk taler vi om farven og formen.
- Buslinje 401A har stoppested lige ud for institutionen og vi benytter os af muligheden for at komme omkring til kulturelle aktiviteter i kommunen. Efter en bustur bearbejder børnene deres oplevelser gennem lege, ex. Stiller stole op og leger bus, tegner busser, taler om busser, benævner det når bussen kører forbi osv.
- Biblioteket er åbent for alle og vi benytter os af muligheden for at lege i deres legerum og læse i bøger med børnene. På vejen derop går vi gennem en del af byen og børnene oplever både natur, by og kultur som vi italesætter og taler med dem om.

Afdeling Sct. Bendts:

- Vi inddrager lokalsamfundet ved fx at gå tur i Benløse skov, lege i byparken og tage på tur med bybussen. Ligeledes når vi handler i de lokale dagligvarebutikker. Disse steder møder vi lokalbefolkningen og de møder os. Vi træffer bl.a. andre institutioner på vores ture rundt i lokal samfundet.
- **Praksiseksempel 1:**
- På vores gåtur rundt i lokalsamfundet møder vi fx folk, som er ude og lufte deres hunde. Her får vi af og til mulighed for at hilse på både ejer og hund.
- **Praksiseksempel 2:**
- Vi tager i skoven eller parken og samler blade mm. om efteråret, som kan bruges til kreative aktiviteter.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Almen delen:

Fysiske børnemiljø

- Legesager er opdelt overskueligt og tilgængeligt for børnene
- Vi begrænser stimuli med synsindtryk ved eksempelvis ikke, at have for meget hængende på væggene. Dette er med en bevidsthed om, at begrænse de sansemæssige indtryk for at give ro til fordybelse
- Vi har mulighed for at skabe rum i rummet med flytbare skillevægge i alle rum, på denne måde kan vi justere os og ændre på funktionen i rummene
- Udendørs har vi indrettet os med tydelige afgrænsninger af eksempelvis fodboldbane – som kan benyttes i alle slags lege og en cykelbane samt en bakke hvor børnene kan indgå i relevante lege
- Vi har 3 separate legepladser, indrettet efter børnenes alder og formåen. Det giver mulighed for at lade børn lege stille lege, vilde lege og fordybelseslege i det omfang børnene har behov
- Vi bruger alle vores læringsrum i hele den pædagogiske hverdag og er opmærksomme på, at bruge de tilgængelige muligheder på forskellige tidspunkter – også opdelt efter alder og mestrings niveau

- **Eksempel;** Når vi skaber rum og mulighed for lege, fylder børnene selv indholdet i. Dvs. at når vi skaber rummet for, at løbe på gangen laver børnene selv en leg ud af det. I små indhak opstår der en legekultur, hvor der leges med ex. Dyr – dyrene bliver syge, der hentes medicin og legen får mulighed for at udvikle sig fordi vi skaber et roligt og afgrænset rum for dem.

Specifikt for Afdeling Sct. Bendts:

Vi justerer løbende stuenes indretning i forhold til den aktuelle børnegruppe, og løbende igennem dagen alt efter aktivitet.

Fx kan gangarealet omdannes til rum for motoriske udfordringer.

Fx kan stuenes garderoben bruges til hoppe og tumlelege, eller til pause/sove rum.

Psykiske børnemiljø

- Med udgangspunkt i ICDP har vi fokus på en anerkendende tilgang til børnene
- Vi søger at sikre alle børn en plads i fællesskabet
- Vi er ansvarlige for den gode relation
- De voksne er rollemønstre og går forrest i forhold til de positive samspil mellem mennesker. Vi er bevidste om, at børn er sansende og at vores åbenhed og ærlighed mærkes tydeligt, hvorfor autencitet er vigtig i hverdagen
- Vi er opmærksomme på sårbarhed, at børnenes behov kan ændre sig både fra dag til dag og igennem dagen
- Vi har stort fokus på at observere og italesætte kropssprog, signaler og ansigtsudtryk
- Vi er bevidste om, at tonen mellem mennesker er betydningsfuld for forståelse og opfattelse af budskaber, og vi er optagede af at fortælle børnene, hvad de skal, og ikke hvad de IKKE skal

Praksis eksempel.

- Børnene leger i det bagerste rum, den voksne spørger til legen og Pernille svarer: "Det er en god leg, vi leger langsomt." Den voksne spørger hvad det betyder at lege langsomt, hvortil Pernille svarer: "vi leger så langsomt, at jeg kan nå at tage mig en pause mens vi leger."

Specifikt for Afdeling Sct. Bendts:

- Vi skaber i høj grad relationer ud fra ICDP's otte samspilstemaer.
- Vi har stor fokus på det enkelte barns trivsel og udvikling. Der tages udgangspunkt i det enkelte barns handleplan.

Almen delen

Æstetiske børnemiljø

- Vi søger at sikre, at der er rolige omgivelser for børnene

- Stuerne er indrettet, så børnene har mulighed for at udfolde sig kreativt samt stimulerer og er inspirerende for langsomme lege.
- Væggene er søgt holdt "rene" for at mindske stimuli dog med enkelte strukturelle redskaber for, at skabe overskuelighed for børnene.
- De billeder der hænger fremme, er opsat med tanke i at inspirere til læring. Bogstaver, aktivitetstavler og lignende.

Specifikt for afdeling Sct. Bendts:

I Sct. Bendts er det en betingelse, at vi kontinuerligt reflekterer over børnegruppernes sammensætning i forhold til det æstetiske børnemiljø. Fx har nogle grupper mulighed for at udstille børnenes kreationer, som børnene stolt kan vise deres forældre. Andre grupper indretter sig mere enkelt, da børnene ikke magter så megen visuelle stimuli.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber.
Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstem

Almen delen:

Fysiske betingelser:

Vuggestue:

- **Vælgetavle, hvor børnene kan vælge, hvad de vil lege med.**
- **At legetøjet er til rådighed.**

Børnehaven:

- **At legetøjet er tilgængeligt.**
- **Skabe rammer som indbyder til leg – alene eller sammen.**
- **At legemiljøer er tilgængelige.**

Pædagogiske betingelser:

Vuggestuen:

- **Give tid til at børnene fx selv tager tøj af/på.**
- **At de selv vælger mad i madkassen**
- **Vi sætter lege i gang på stuen/legepladsen.**

Børnehaven:

- **At vi støtter og vejleder til leg.**
- **Leg mellem børn fra vuggestuen og børnehaven.**
- **Skabe gode rammer for forældresamarbejdet.**
- **Støtte barnet i beslutninger om deltagelse i legen.**
- **Fri for mobberi.**

- **ICDP.**
- **Planlægning af aktiviteter i gruppe tiden, i mindre grupper.**
- **Struktur.**
- **Støtte barnet i at tage ansvar i dets valg.**
- **Dialog med forældrene.**
- **Skabe mulighed for nysgerrighed og fordybelse.**

□

Organisatoriske betingelser:

- **Planlægning af aktiviteter til gruppetiden/struktur.**

Afdeling Sct. Bendts:

Fysiske betingelser:

- **Valgmuligheder af leg og tilgængeligt legetøj.**
- **Skabe rum i rummet.**
- **Skabe mulighed for fordybelse.**
- **Mulighed for at skærme og skubbe (push and support) tilpas mellem almindelen >< almindelen almindelen><afd. Sct. Bendts afd. Sct. Bendts><afd. Sct. Bendts.**
- **Rummenes størrelse og indretning sætter rammerne for gruppernes størrelse.**
- **Ændre rummenses indretning efter børnenes alsidige personlige udviklingsalder og fysiske/psykiske formåen.**

Pædagogiske betingelser:

- **Valgmuligheder/vælgetavle/Pecs med henblik på at kunne give udtryk for ønsker og behov.**
- **Børnefællesskaber: Morgensamling, sprog motorik grupper, fælles station(fordybelse) støttes.**
- **Være opmærksom på børnenes små tegn til samspil, og støtte op om disse.**
- **Danne lege/aktivitets grupper, hvor pædagogen ser udviklingspotentiale i samspillet/samværet.**
- **Støtte og udvide barnets erfaringsverden.**

Organisatoriske betingelser:

- **Planlægning/struktur over lokaler, hvor der er muligheder.**
- **Forældresamarbejde – ressourcer/planlægning – ressourcer personale.**
- **Tid til planlægning og refleksion/stue- tværmøder.**
- **Mulighed for supervision.**
- **Mulighed for sprog/motorik grupper på tværs i huset.**

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Almen delen:

- Vores inddeling af børnene i grupper efter alder og mestringsniveau, sikrer at børnene møder relationer som danner rammen for læring, udvikling og dannelse
- Børnene er delt efter alder på stuerne – 0-2 årsgruppe, 2-4 årsgruppe og 4-6 årsgruppe.
- Om eftermiddagen er børnene i børnehaven delt i blandede grupper, for at lære af hinanden og spejle sig på tværs af alder
- Om fredagen har børnehaven fællessamling skiftevis hos hinanden, her får børnene mulighed for at lære hinanden noget og de får øje på hinanden
- Vuggestuen laver jævnligt aktiviteter med børn og personale fra afd. Sct. Bendts, både spontant og planlagte aktiviteter, både inde og ude – det kunne f.eks. være motoriklege, leg i sandkassen osv.
- Brobygning mellem vuggestue og 2-4 års gruppen.
- Samskabende aktiviteter mellem vuggestue og 2-4 årsgruppen, som har til hensigt at danne bånd mellem børnene og de voksne
- Brobygning mellem 2-4 års gruppen og 4-6 års gruppen.
- 4-6 årsgruppen deltager i en del samskabende aktiviteter ud af huset, med de øvrige institutioner i området og skolen
- Vuggestuen inviterer ofte børn fra børnehaven på besøg, dette skaber relationer og giver børnene relationer til hinanden på tværs af alder
- De ældste børnehavebørn hjælper ofte de mindste i garderoben når de kommer ind fra legepladsen

Afdeling Sct. Bendts:

Praksis eksempel 1:

Morgensamling. Børnene får mulighed for at indgå på deres vilkår, fx nogle har brug for en talebøf for at kunne deltage, andre har brug for en hånd for at tælle. Der tages højde for at nogle børn kan

have brug for at deltage på afstand og se det an. Under morgensamling arbejdes der med turtagning, at kunne vente, opmærksomhed og vælge sange.

Praksis eksempel 2:

Vi har oplevet at 2 børn opsøger hinanden meget og gerne vil indgå i en legerelation, men hvor det ene barn bliver voldsom og ivrig i kontakten. Der er lavet en indsats omkring dette, hvor de voksne sammen med barnet, tumler og viser barnet, hvordan man på en hensigtsmæssig måde kan tage kontakt og tumle med et andet barn. Hos det ene barn støttes der i at aflæse det andet barn og hendes signaler. Hos det andet barn er der fx blevet lagt fokus på, hvordan man kan sige fra og gengælde den gode relation.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag ▪ Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Almen delen:

Fysiske betingelser:

- Samle sprog materialet i et skab, så det er tilgængeligt for alle.

- Brobygning.
- Opdelt bøger i børne/voksenbøger (dem man læser sammen med en voksen)
- Skabe rum til legemiljøer.

Pædagogiske betingelser:

- Vi opdeler børnene i mindre grupper.
- Arbejdskuffert (afd. Sct. Bendts i samarbejde med tale/høre konsulent) for det enkelte barn. □
Billedkommunikation/piktogrammer □ Fokus på sætningsopbygning.
- Tegn til tale.
- Fokus på konkrete.
- Fokus på mundmotorik.
- Italesætte alt.
- Spille spil.
- Dialogisk læsning/historie fortælling.
- Sprog og motorikgrupper.
- Sprog lege.
- Skriftsprog/tegne-male-sætte spor.
- Samling.
- Billedord/fokusord.
- Rim, remser og sang/sanglege.
- Interaktion barn/barn – barn/voksen – voksen/voksen.
- Brobygning.
- Pædagogiske planer tilgængelige og opdateret.

□

Organisatoriske betingelser:

- Planlægning for gruppetiden.
- Struktur/tavlen – voksne bliver på de planlagte opgaver/stuer.
- Adgang til sprogmateriale.
- Samarbejde på tværs af grupperne.
- Brobygning.

Samarbejde/vidensdeling med andre institutioner bl.a. sprogetværke **Afdeling**

Sct. Bendts:

Der arbejdes målrettet og bevidst med kommunikation.

De teknologiske hjælpemidler bruger vi dagligt sammen med børnene til kommunikation, leg, socialt samspil og læring. Vi understøtter kommunikation gennem brug af bl.a. Tegn Til Tale, Boardmaker, Pictogrammer, Go Talk Now app, billeder, konkrete, individuelle billedbøger, tale klodser, talemaskiner og flexiboards. Vi har erfaring med børn, som er bevilliget øjenstyret computer som personligt hjælpemiddel. Der kan samarbejdes med Viso omkring kommunikationsudredning samt vejledning, hvis det bevilliges af hjemkommunen. Vi arbejder med sprogudvikling og kommunikation efter Irene Johansons teorier. Ligeledes anvendes iPad og interaktivt touch screen med Apps som stimulerer og udvikler det enkelte barn. Udover vi alle holder os løbende ajour med nye tiltag, skal én medarbejder IKT-(informations- og kommunikationsteknologi)uddannes for derved at sikre et øget fokus på IT og kommunikation. Vi har fokus på sidemandsoplæring i den daglige praksis for at optimere og kvalificere indsatsen.

Fysiske betingelser:

- Total kommunikation
- Tegn til tale
- Boardmaker – dagsprogrammer + forløbsskemaer+vælgetavle
- Pecs – i elektronisk og fysisk form

- **Go talk now**
- **Foto**
- **Konkreter**
- **Mobilize me**
- **Talebøf 0-1 kontakter – Ipad – øjenstyret computer**
- **Individuelle bøger**

Pædagogiske betingelser:

- **Vurdere og aflæse de signaler barnet sender**
- **Spejling + sætte ord på barnets og egne handlinger**
- **Visualisering og overskuelighed**

Organisatoriske betingelser:

- **Samarbejde med tale/høre konsulent**

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Almen delen:

- I børnehaven har vi i middagsstunden ”hvilestund”, hvor alle børn ligger ned, hører meditationsmusik og får mulighed for at mærke sig selv og komme ned i arousal.
- Vi har rytmikforløb for alle, hvor vi synger, spiller, danser, klapper og bruger vores kroppe, stemmer og sanser til at udfolde os
- De ældste børnehavebørn deltager i kommunens tilbud ”Leg og Bevægelse”
- Vuggestuen bruger ofte gangen til at få brugt kroppen, der er redskaber, mulighed for løb osv.
- Vi opfordrer alle børn til at gøre ting selv – det man kan selv, skal man selv. Det vil sige, at børn selv tager tøj af og på, de små kravler selv op i barnevogne, på puslebordet osv.
- Vi har en god legeplads, der er indrettet med mulighed for løbelege, der er niveauforskelle, cykler, gynger, små fordybelseszoner fordelt på området, klatremuligheder i træer og stativer

Afdeling Sct. Bendts:

Praksis eksempel 1:

- **Sansemotorikgruppe 1 gang om ugen. Der arbejdes på tværs af stuerne for at kunne tilrettelægge et program, som tilgodeser alle gruppens børn på deres niveau. I grupperne tilrettelægges aktiviteter som skifter med at og dæmpe arousal. Der arbejdes med kropfornemmelse, bevidsthed, og berøring. Fx kan nogle af aktiviteterne være massage til afslappende musik, aviskarate, leg med faldskærm og grundlæggende fokus på de grovmotoriske færdigheder. I grupperne arbejdes der også med det sociale samspil og børnenes sproglige udvikling.**

Praksis eksempel 2:

- **Fysisk aktivitet i indretningen. På gangen i den ene ende af huset er der indrettet således at det indbyder til fysiske aktiviteter. Her har vi mulighed for at tage en stor madras ned og hoppe/tumle i, hænge gynger, hængekøje eller lignende op, der er plads til løbecykler, forskellige puder, en balancedrage mm. Her er der mulighed for at arbejde med børnenes grundlæggende sanser, motorik og det sociale samspil.**

Praksis eksempel 3:

- Vi har forskellige sansekasser med ris, pastaskruer og kikærter, som børnene kan have hænder og fødder i. Der er fx mulighed for at give børnene fodbad, sanse med kartoffelmel, modellervoks, sanselegetøj som fx stimulerer børnenes hørelse og syn. På legepladsen er der rig mulighed for at sanse forskellige konsistenser i form af sand, grus og græs. Der er mulighed for at udvikle de grovmotoriske færdigheder ved fx at gå/løbe op og ned af bakken, klatre op i legetårnet og gyngte på gyngestativet. Der er store områder med plads til boldspil, fangelege og kapløb.

Natur, udeliv og science

”Natuoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Almen delen:

- Vi har afrikanske kæmpesnegle boende, som vi jævnligt tager op, taler med og om
- Vi har en bypark som nabo og en skov i rimelig nærhed, som vi bruger jævnligt – her er bakke til at løbe på, regnvandsopsamling som børnene får viden om samt bruger til at lege ved, i foråret spirer og blomstrer hele området og det giver os mulighed for at tale med børnene om insekter, blomster, årstider, miljø,
- Børnene har været med til at lave insekthotel i byparken

- I våde perioder bruger børnene meget tid på at lege i og med vand på legepladsen
- Når vi får vores bålhus skal vi lave mad og aktiviteter der
- Når vi færdes i lokalområdet, lærer børnene en masse om trafik, stopkant, regler og opmærksomhed
- Vi skaber rammerne for at børnene kan eksperimentere i hverdagen, dette kan blandt andet være en kande vand, kasser med legetøj osv. – *hvor meget kan der være i en kop? Hvor mange kopper kan der være i en stak før den vælter? Hvad vejer en kasse med magnetklodser? Håndvask – koldt og varmt.*

Afdeling Sct. Bendts:

Afdeling Sct. Bendts er delt op i tre stuer, og legepladsen er det fælles samlingspunkt. Vi bruger naturen på legepladsen og i det nære lokal miljø. Vi går fx ture i den nærliggende bypark og i Benløse skov. Her sanser og oplever børnene udelivet på deres præmisser. Fx kan der være fokus på at udvikle de sproglige kompetencer og fællesskab.

Praksis 1:

Dreng finder en lille grøn larve på legepladsen, viser omsorg for den, og viser den de ting han kan lide at gøre på legepladsen. Den får fx gyngetur og han giver vand at drikke. Han undersøger den, er nysgerrig og danner sig erfaringer om udelivet. Der tales om at passe på dyrene.

Praksis eksempel 2:

To drenge der almindeligvis ikke opsøger hinanden, fandt sammen i leg ved og i en vandpyt – guidet af en voksen. De sejlede med skibe og sansede vandet ved at plaske i det – til stor begejstring for begge drenge.

Praksis eksempel 3:

En børnegruppe går i skoven for at finde ting til juledekorationer. De finder bl.a. kogler og mos, som de tilbage i børnehaven laver dekorationer af. I denne aktivitet var der, ude over ude liv, fokus på krop og bevægelse idet børnene gik til skoven og løb rundt og var fysisk aktive der.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag ▪ Ses i samspil med de øvrige

læreplanstemaer Almen delen:

- **Rytmik, musik, dans og sang**
- **Vi er karavaneførere og igangsætter aktiviteter hvor børnene får mulighed for at gøre sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab – eksempelvis en nem adgang til farver og papir**
- **I vores samling har vi elementer af opmærksomhed på hinanden, kultur, fællesskab og æstetik – vi taler om hvem vi savner, vi synger, snakker og sætter rammen for dagen**

Afdeling Sct. Bendts.

Børnene i afdeling Sct. Bendts deltager i de kulturelle aktiviteter og fællesskaber der giver mening for det enkelte barn. Vi følger årets danske traditioner, og giver børnene mulighed for kreativ udfoldelse til den pågældende tradition.

Praksis eksempel 1:

Børnene maler med fingermaling, hvor de udtrykker sig kunstnerisk med de forudsætninger de har. Der er ligeledes stor fokus på det sanselige. Ved at malerierne bliver hængt op giver det børnene mulighed for med glæde at vise andre deres maleri.

Praksis eksempel 2:

Til fastelavn holder vi fastelavns fest, hvor børnene slår katten af tønden. I ugen op til maler, de børn der kan, tønden, laver fastelavnsris, laver masker og pynt til riset. Børnene deltager ud fra deres foudsætninger.

Praksis eksempel 3:

Vi holder julefest, hvor de børn det giver mening for, går Lucia for forældre og søskende. Afslutningsvis er der fælles spisning, hvor alle familier medbringe en ret til buffeten.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Disse to ting hører sammen, da den pædagogiske læreplan er et dynamisk dokument, der kan justeres.

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Evalueringskultur.

Der vil løbende være evalueringer af de indsatser, der er i værksat. Dette vil være en eksperimenterende tilgang.

Hvert halve år er den pædagogiske læreplan på dagsordenen, hvor alle medbringer de tiltag der er beskrevet i de pædagogiske planer, der er udarbejdet i det sidste halve år i de forskellige teams, og hvor vi drøfter effekter af disse ændringer. Dette gøres afdelingsvis og evalueres/drøftes på fælles personalemøde.

Vi har følgende fokusområder:

Formål og kontekst for de aktuelle ændringer

Kendskab til hinandens styrker og svagheder. Der er åbenhed, tillid og der gives plads til at fejle.

Fokus på at få sat tid af til at evaluere – det tager tid at indsamle data

Vigtigt at bruge refleksionsspørgsmål (se pjece fra ministeriet)

Overvejelser omkring hvornår det giver mening at evaluere, og hvem der skal inddrages fx børn og forældre

At afsætte tid til dialogerne, og der lyttes til alle.

Når der iværksættes større tiltag, skal de håndteres, evalueres og forandres – om der skal nye ændringer til.

Evalueringer bruges til nye projekter.

Almen delens evalueringskultur:

Vores tilrettelæggelse af hverdagen muliggør det enkelte barns deltagelse. Vi skaber struktur, overskuelighed og forudsigelighed. Vi skaber overblikket via piktogrammer, tavler på stuerne, ensartet gennemførelse af aktiviteter, vi skaber en genkendelighed i hverdagen og har mange gentagelser. Vi justerer os og iværksætter de pædagogiske tiltag der skal til, med hensyn til de enkelte børns behov på dagen. Det kan være aktiviteter der er tilrettelagt med høj eller lav arousal. En justeret afstemt pædagogik, brug af og sparring via principperne i ICDP.

Det tværfaglige samarbejde har stor betydning for arbejdet omkring børnene og det er væsentligt for os, at vi har kompetente samarbejdspartnere til sparring og arbejde med målsætninger for både os og børnene.

Der vil løbende være evalueringer af de indsatser der er i værksat. Dette vil være med en eksperimenterende tilgang.

Det fremgår af hver enkelt pædagogisk plan, hvornår denne skal evalueres samt af hvem.

Specifikt for afdeling Sct. Bendts

Vi bruger vores stue-, tværmøder og supervisioner til at reflektere over praksis, og derefter udfærdige pædagogiske planer. Fx vedr. fysiske forandringer i rummene eller tiltag vedr. børnegruppen.

I planerne fastsættes det, hvornår de skal evalueres. På stue- og tværmøder vil der være et fast punkt der hedder evaluering af pædagogiske planer.

Der vil løbende være evalueringer af de indsatser, der er i værksat. Dette vil være en eksperimenterende tilgang.

Hvert halve år er den pædagogiske læreplan på dagsordenen, hvor alle medbringer de pædagogiske planer, der er udarbejdet i det sidste halve år i de forskellige teams, og hvor vi drøfter effekter af disse ændringer. Dette gøres afdelingsvis.

Vedr. det enkelte barn:

En gang årligt udfærdiges en ICF-CY rapport på hvert barn. Denne gennemgås med forældre og relevante eksterne og interne samarbejdspartnere. På baggrund af denne rapport udfærdiges i samarbejde med forældrene barnets individuelle handleplan. Denne handleplan evalueres minimum hvert halve år.

Vi reflekterer over og evaluerer vores viden og kompetencer i forhold til børnegruppen og det enkelte barn.

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

